

Алтинбаєва Л.М.

Тема: В. Сосюра «Васильки» - зразок інтимної лірики. Щирість ліричного самовираження в поезії **«Осінь»**.

Мета: продовжувати знайомити школярів з творчим доробком В. Сосюри, повторити відомості з теорії літератури (поняття про інтимну лірику), опрацювати ідейно-художній зміст поезії «Васильки» та поезії «Осінь»; розвивати пам'ять, логічне та образне мислення, уяву, спостережливість, вміння виразно і вдумливо читати твір, висловлювати власні думки, робити висновки; виховувати почуття поваги до українських майстрів слова, пошану до щирого почуття кохання до щирого почуття – кохання та любов до природи, до рідної землі, до Батьківщини.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Хід уроку

I. Мотиваційний етап.

Українська поезія щедра на таланти, на прекрасних і задушевних поетів. Одним з них є поет, якого ми відкрили для себе — це Володимир Сосюра.

Коли згадуємо його ім'я, відразу постають в уяві вся наша запашна, вишнева, сонячно усміхнена Україна. Її безмежно любив, голубив і ніжив своїм словом поет, бо як не любити місця, де ти народився, як не любити рідну землю, ім'я якій Україна.

II. Цілевизначення і планування.

1. Повідомлення теми і мети.

- Сьогодні на уроці ми продовжимо вивчати творчість В. Сосюри і ознайомимось із його поезією «Васильки» та «Осінь».

Знайди, прочитай, навчись

І з іншими знаннями поділись!

Перед тим, як перейти до уроку дайте відповідь на такі запитання:

-Що вам вдалось дізнатись з моїх відеолекцій.?

(Я засвоїла практичні знання з системи віршування.)

(Поняття про пейзажну та інтимну лірику)

(Про історію написання поезії «Васильки».)

III. Опрацювання навчального матеріалу. Актуалізація суб'єктивного досвіду і опорних знань.

Вчитель: Відомий український письменник А.Головко в оповіданні «Пилипко писав: «У нього очі, наче волошки в житі». Які це очі? (*дитячі, ясні, чесні, сповнені великої любові, гарні*).

Отже, В.Сосюра звернув свою увагу на цю дивовижну квітку у своїй поезії «Васильки».

Тема нашого уроку : ... (записуємо у зошит)

Робота зі змістом поезії. «Васильки»

1. Опрацювання ідейно – художнього змісту поезії В.Сосюри «Васильки» (1938р.)

Вчитель. Але перед тим, як ми почнемо працювати над віршем, давайте познайомимося з волошками. Що ми знаємо про цю рослину ?

Випереджальне завдання.

Учениця: Народні назви: волошка польовий, волошка посівної, волошки, васілечек, синюшник, синюха, синюха-сінецветка, блакитні квіти.

Ботанічна характеристика. Сімейство складноцвіті. Однорічна трав'яниста рослина висотою до 60 см. Стебло пряме, гіллясте. Листки чергові, цілісні, ланцетово-лінійні. Квіткові кошики дзвонові, поодинокі, розташовані на кінцях стебел і гілок, крайові квітки воронкоподібні, сині. Цвіте у червні - липні, плодоносить у серпні. Поширення. Зустрічається як бур'ян у посівах жита, пшениці та інших культур, за покладами, в садах і городах в європейській частині, в Криму, на Кавказі.

Вчитель: А скільки легенд складено про волошки.

Учениця ВАСИЛЬКИ або ВОЛОШКИ — символ ніжної і тонкої душевної краси, праведності і святості, душевної чистоти, скромності і привітності. Назва квітки, каже легенда, походить від імені хлопчика Василька, якого русалки на Зелені свята заманили в поле і залоскотали — і він перетворився у квітку, названу його іменем.

Вважається, що васильки мають значну магічну силу як оберіг від злих духів, лихої долі та всіляких напастей — витівок лукавого. Тому їх навіть вирощують при садибах, освячують на Маковея та Великого Спаса. Вінки з васильків, сплетені на Зелені свята, протягом року зберігають в домі. Особливу силу мають васильки для молодих: пучком васильків кроплять наречених на весіллі; настоєм з васильків окроплюють галявини, де гуляють хлопці та дівчата Купальської ночі; таким же настоєм дівчата вмиваються — і їх краса стає недоступною злим чарам.

В окремих регіонах України васильки називають волошками, що зовсім не змінює символіки цієї квітки.

Вчитель: А чи знаєте ви історію написання цього вірша?

Учень: Поет зізнавався, що написав його разом з коханою жінкою: «В 1938 році, коли минуло мені сорок літ, я написав “Васильки”... Добре пам'ятаю свій настрій в той вечір, коли з'явився цей вірш. Щоб точно його висловити, треба було б сказати: “Васильки” я написав разом з Марією». (Марія Гаврилівна — дружина поета, кохання до якої протягом життя надихало його до написання пристрасних віршів).

Слайд .

Вчитель: Під цим віршем поетом введено дві дати? 1938-1958. Ви, можливо, здивуєтеся, що такий маленький вірш у з строфи писано 20 років.

- Такою людиною для В. Сосюри була його дружина Марія, і мала вона— волошково-сині очі. **Вчитель:** Тепер ви розумієте дату написання вірша?

2. Виразне читання вірша.

3. З'ясування емоційного враження від твору.

- Знаєте, коли я слухала дану поезію, то відчула, тепло літнього дня,

- А що ви відчули, почувши поезію?

4. Простеження матеріалу

- У чому поет вбачає щастя?

- Чому закохані можуть перетворитися на квіти? (*щоб бути завжди разом*).

- Що символізує плинність часу? (*хмари*).

- Які почуття охоплюють поета, коли він думає про конечність життя? (*у його душі не згасає оптимізм, адже життя продовжується*).

- Яким чином внутрішні почуття героя гармонують з красою василькового поля? (*все цвіте, живе, радіє сонцю, життю, природа одухотворена, вона разом з ліричним героєм*).

Тема. Оспівування щирого почуття, щасливої миті у житті закоханих.

Ідея. Возвеличення кохання – смисл життя кожної людини.

Основна думка. «...і синіє щастя у моїй душі.»

Віршовий розмір: шестистопний хорей з елементами пирихію.

Чому ? (зачитування правила)

Жанр. Інтимна лірика. Чому? (зачитування терміну)

- Діти, а яку роль відіграють слова, коли ти хочеш передати свою любов?

А як це зробив В.Сосюра, ми зараз дослідимо.

Художні особливості твору.

Повтори: «васильки у полі».

Метафори: «гаї синіють», «щастя синіє в душі», «осіяють роки», «синіє поле», «хмарки летять».

Порівняння: «васильки у полі – васильки з – під вій», «одсіяють роки, мов хмарки на небі».

Епітет: «рідні очі».

Сині васильки автор порівнює з кольором очей коханої. Цю барву художники – живописці вважають холодною. А під пером поета вона наповнюється теплом: «І синіє щастя у душі моїй».

Природа у вірші одухотворена, вона радіє і сумує разом з ліричним героєм, у душі якого панує оптимістичний настрій навіть тоді, коли він усвідомлює конечність людського життя. На зміну одному поколінню приходить інше, а вічними й нетлінними залишаються краса кохання, теплота людських сердець, єднання людини з природою.

... Так же буде поле, як тепер, синіти і хмарки летіти в невідомий час, і другий, далекий, сповнений привіту, з рідними очима порівняє нас.

5. Вчитель: Робота зі змістом поезії. « Осінь» «ОСІННІ» НАСТРОЇ ПОЕТА

Вчитель: Чи замислювалися ви над тим, як часто ми використовуємо художні образи? Ми сприймаємо їх як щось природне: наприклад, захоплення красою осіннього доквілля передаємо словами «золота осінь», а взимку нарікаємо на «лютий холод».

Цікаво, що в літературі з різними порами року ототожнюються різні емоції: наприклад, весняна пора, яка супроводжується пробудженням природи від

зимового сну, викликає радісні почуття, натомість осіння природа найчастіше навіює смуток. Але осінь є прекрасною.

6. Виразне і осмислене читання вірша «Осінь»

Опрацювання ідейного змісту. Бесіда за питаннями:

- Які картини викликає у вашій уяві ця поезія?

мальовничі картини осіннього довкілля сприяють розкриттю душевного стану автора. Краєвид нагадує пустку, навкруги панує тиша — усе скорилося силі цієї казкової вершниць.

- Яким настроєм проникнутий вірш?

- Що хоче сказати нам автор своєю поезією?

Узявши за основу образ красивого згасання природи, поет збагатив його неповторністю індивідуальних переживань. Замилування красою осені поєднується у творі з філософським усвідомленням неминучої втрати.

Тема: зображення приходу осінньої пори.

Ідея: вираження душевної тривоги ліричного героя через зображення осінньої природи.

Рід літератури: лірика.

Жанр: вірш з пейзажної лірики.

Художні засоби.

Епітети: пелюстки печальні, синій тишині, садах пустинних, їде гордовито, осінь жовтокося, далечінь холодну, синьоока осінь, золоті копита, чорного коня.

Постійний епітет: баскім коні, берізка біла.

Метафора: «покора розлита», «В'яне все навколо, де пройдуть копита».

Персоніфікація: «обриває вітер пелюстки», «їде осінь», «вітер пелюстки розкидає», «берізка мерзне».

Інверсія: обриває вітер, пелюстки печальні, садах пустинних, їде осінь,

Жанр: пейзажна лірика.

7. Зорові образи , які створив поет

Особливе враження справляє яскравий зоровий образ: жовтокося й синьоока вершниця на чорному коні, під золотими копитами якого, немов у казці, змінюється все довкола. Образи тиші й покори доповнюють філософський зміст твору, навіюючи роздуми про невблаганий рух природи, виявом якого є зміни в нашому житті.

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія.

На завершення — «вузлик сподівань»:

- висловіть одним реченням те повчальне, що взяли ви у життя з цього заняття?

- чи збулися ваші сподівання щодо сьогоднішнього уроку?

- як оцінюєте власну роботу і роботу групи?

V. Домашнє завдання:

1. Написати лист-подяку автору вивченої поезії.

2. Надіслати мені на перевірку.

3. Хай щастить!